Ба Шурои диссертатсионии 6D.КОА-018 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Сафарбекзода Ҳукмиддин Сафарбек дар мавзуи дар мавзуи: «Сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ ҳамчун заминаи рушди устувори Ҷумҳурии Тоҷикистон: проблемаҳои назария ва амалия», барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.01 – назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат пешниҳод шудааст (Душанбе, 2025. – 62 сах).

Сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ самти афзалиятноки сиёсати давлат мебошад, чунки ба танзими ҳуқуқии муносибатҳои ҷамъиятӣ, таъмини қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ, пешгирии ихтилофоти ҳуқуқӣ, такмили низоми қонунгузорӣ ва рушди низоми ҳуқуқӣ мусоидат мекунад. Таклифҳои қонунгузорӣ, ки дар паёмҳо, суханрониҳо ва баромадҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ифода карда мешаванд, ба ташаккул ва амалӣ гардидани сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ мусоидат мекунанд. Дар паёмҳо, суханрониҳо ва баромадҳои Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон ҳадафҳо ва афзалиятҳои сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ, вазифаҳои мақомоти ҳуқуқэҷодкунӣ (парламент ва мақомоти намояндагии маҳаллӣ), самтҳои нави сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ муайян карда мешаванд.

Сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ стратегияи танзими ҳуқуқиро дар заминаи пешгӯӣ намудани самтҳои инкишофи ҳаёти ҳуқуқӣ, ба нақша гирифтани фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ, ба инобат гирифтани самтҳои аввалиндараҷаи фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ муайян мекунад. Муайян намудани стратегияи танзими ҳуқуқӣ дар шароити тағйири босуръати муносибатҳои ҷамъиятӣ, ташаккули муносибатҳои нави ҷамъиятӣ дар робита бо рушди муносибатҳои бозорӣ, болоравии саҳми бахши хусусӣ дар рушди иҷтимоӣ-иқтисодии мамлакат, вусъати фаъолияти соҳибкорӣ, васеъ гардидани доираи субъектони хоҷагидории хусусӣ аҳаммияти аввалиндараҷа дорад.

Сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ ба такмили техникаи ҳуқуқэҷодкунӣ, таъини сифати қонунҳо, пешгирии ихтилофоти байни санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ташаккули фазои беихтилофи ҳуқуқӣ мусоидат мекунад. Айни замон такмили асосҳои илмӣ ва амалии техникаи ҳуқуқэҷодкунӣ дар робита бо истифодаи технологияҳои иттилоотӣ, рақамӣ ва зеҳни сунъӣ ҳангоми амалӣ намудани

сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ ба инобат гирифта мешавад. Сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ ба такмили маҳорати касбии кормандони мақомоти ҳуқуқэҷодкунӣ мусоидат мекунад.

Вобаста ба мавзуи сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ дар давлатҳои дигар аз ҷумла аз тарафи олимони Федератсияи Россия як қаторҳо таҳқиқотҳо ба анҷом расонида шудааст. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бошад мавзуи мазкур бори аввал мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Аз ин лиҳоз, омӯзиши сиёсати ҳуқуқэҷодкунии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои илми ҳуқуқи ватанӣ бениҳоят муҳим арзёбӣ мегардад.

Ташаккул ва болоравии фарҳанги ҳуқуқэҷодкунӣ яке аз ҳадафҳои афзалиятноки сиёсати ҳуқуқэҷодкунии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Дар доираи сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ чораҳои зарури илмӣ, методӣ, ташкилӣ, фарҳангӣ, иттилоотӣ бо мақсади ташаккул ва болоравии фарҳанги ҳуқуқэҷодкунии ҳам субъектони босалоҳияти сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ (мақомоти давлатӣ) ва ҳам иштирокдорони сиёсати мазкур (ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, аҳли ҷомеа, шаҳрвандон) андешида мешаванд. Сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ дурнамои рушди низоми қонунгузории Тоҷикистонро бо дарназардошти истифодаи технологияҳои иттилоотӣ-телекоммуникатсионӣ, рақамӣ ва зеҳни сунъӣ муайян мекунад. Муайян намудани стратегияи танзими ҳуқуқӣ бо дарназардошти гузариш ба ҷомеаи рақамӣ, аз ҳукумати электронӣ ба ҳукумати рақамӣ, татбиқи технологияҳои зеҳни сунъӣ дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти ҷомеа, ташаккули иқтисоди рақамӣ, «иқтисоди сабз», рақамикунонии соҳаи ҳифзи табиат бо мақсади истеҳсоли «энергияи сабз» аҳаммияти ҳаётан муҳим дорад.

Таъмини самаранокии танзими ҳуқуқӣ дар робита бо пешрафти ҷомеа яке аз мақсадҳои сиёсати ҳуқуқэҷодкуниро ташкил медиҳад. Тавре Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олӣ санаи 28 декабри соли 2023 иброз доштанд: «Таъмин намудани рушди устувор ва босуръати кишвар танзими ҳуқуқии саривақтӣ ва ҳамаҷонибаро талаб менамояд». Низоми мукаммал ва беихтилофи қонунгузорӣ дар танзими муносибатҳои тағйирёбандаи ҷамъиятӣ нақши ҳалкунанда дорад. Тавре дар Паёми мазкур Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид намуданд: «Қонунгузорӣ бояд пайваста такмил дода шавад ва ҳамқадами ислоҳоти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ бошад». Ҳамчунин, дар Паёми мазкур самтҳои инкишофи сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ бо дарназардошти истифодаи технологияҳои иттилоотӣ ва рақамӣ дар соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷомеа, муайян карда мешаванд.

Ин ва дигар мақсаду вазифаҳое, ки дар суханрониҳо, баромадҳо, паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон муайян карда мешаванд, ба тарҳрезии стратегияи рушди қонунгузорӣ, ки яке аз мақсадҳои сиёсати ҳуқуқэҷодкуниро ташкил медиҳад, бояд ба инобат гирифта шаванд. Гуфтаҳои боло мубрамии мавзуи таҳқиқоти диссертатсиониро собит менамоянд.

Бо назардошти асосҳои зикршуда метавон гуфт, ки таҳқиқоти диссертатсионии анҷомдодаи муҳаққиқ Сафарбекзода Ҳ.С. дар мавзуи сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ ҳамчун заминаи рушди устувори Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳаммияти муҳими назариявию амалӣ дорад.

Аз таҳлили амиқ ва баррасии ҳамаҷонибаи масъалаҳои дар автореферат зикргардида ба хулосае омадан мумкин аст, ки сохтори таҳқиқот пай дар пай ва бо риояи мантиқи илмӣ таҳия гардидааст.

Автореферати диссертатсия ҳамаи талаботҳои ҷойдоштаро дар худ ғунҷонида, натиҷаҳои пурра ва босамари таҳқиқотро ифода намудааст. Аз моҳияти интишороти муаллиф, ки 1 монография, 2 воситаи таълимӣ, 37 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 23 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 14 мақола дар нашрияҳои дигар ба табъ расонидааст, бар меояд, ки таҳқиқбаранда паҳлуҳои гуногуни масъалаи сиёсати ҳуқуқэҷодкуниро хуб омӯхта, натиҷаҳои таҳқиқоти анҷомдодаи худро дар шакли мақолаҳои илмӣ ба нашр намудааст. Натиҷаҳои таҳқиқҳои илмии муаллиф дар конференсияҳои ҷумҳуриявию байналмилалӣ ироа гардидаанд, ки гувоҳӣ аз масъулияти муаррифии илми ҳуқуқшиносии ватанӣ дар сатҳҳои гуногун аз ҷониби унвонҷӯ мебошад.

Аз мазмуну муҳтавои автореферати мазкур бармеояд, ки муаллиф то ҳадди зарурӣ масъалаҳои дар наздаш гузошташударо ҳал намудааст, вале дар баробари муваффақиятҳои зиёд, инчунин, ҳолатҳое ба назар мерасанд, ки баҳснок ва посухталаб мебошанд:

1. Дар банди 2 автореферати диссертатсия муаллиф қайд мекунад, ки вазъи мустақили сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ дар се сатҳ муайян карда мешавад: бо дарназардошти мавқеи сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ дар низоми намудҳои сиёсати ҳуқуқӣ; ҳамчун падидаи мураккаб ва сохтории ҳаёти ҳуқуқӣ; дар таносуб бо фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ. Ақидаи муаллиф оид вазъи мустақили сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ ҳамчун падидаи мураккаб ва сохтории ҳаёти ҳуқуқӣ аз нуқтаи назари илмӣ баҳснок аст, чунки сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ ҷузъи низоми ҳуқуқӣ мебошад, дар робита бо унсурҳои низоми ҳуқуқӣ бояд муайян карда шавад.

2. Дар банди 6 автореферати диссертатсия қайд карда мешавад, ки принсипҳои сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ дар робита бо принсипҳои ҳуқуқ,

принсипҳои сиёсати ҳуқуқӣ, принсипҳои фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ, афзалиятҳои танзими ҳуқуқӣ муайян карда мешаванд. Ин ақидаи муаллиф аз лиҳози илмӣ баҳснок аст, чунки принсипҳои сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ падидаи мустақил буда, дар алоқамандӣ бо сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ муайян карда мешаванд.

Эродҳои мазкур ҳангоми баҳодиҳии мусбати автореферати таҳқиқоти диссертатсионӣ нақши муайянкунандаро намебозанд ва танҳо шаҳодати он мебошанд, ки масъалаҳои баррасишаванда баҳснок мебошанд.

Дар маҷмуъ, аз таҳлилу баррасии автореферати мазкур ба хулосае омадан мумкин аст, ки Сафарбекзода Ҳукмиддин Сафарбек дар таҳқиқи мавзуи «Сиёсати ҳуқуқэҷодкунӣ ҳамчун заминаи рушди устувори Ҷумҳурии Тоҷикистон: проблемаҳои назария ва амалия», қобилияти баланди эҷодкорӣ нишон додааст. Автореферати диссертатсия ва дастгоҳи илмии таҳқиқот ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.01 – Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат мебошад.

Муқарриз: доктори илмҳои сиёсӣ,
профессори кафедраи сиёсатшиносӣ ва робита бо ҷомеаи Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

_____ Қувватзода Сайдулло Зувайд

Имзои С. Қувватзодаро тасдиқ менамоям.
Сардори раёсати кадрҳо, коргузорӣ ва корҳои махсуси Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

_____ Зоирхонзода Фаромуз Зоирхон

«__2__» майи соли 2025

Ҷумҳурии Тоҷикистон, 735140, ш. Душанбе,
кӯчаи Саид Носир 33, тел.: +992907800071,
Е-майл: sqz_0085@mail.ru